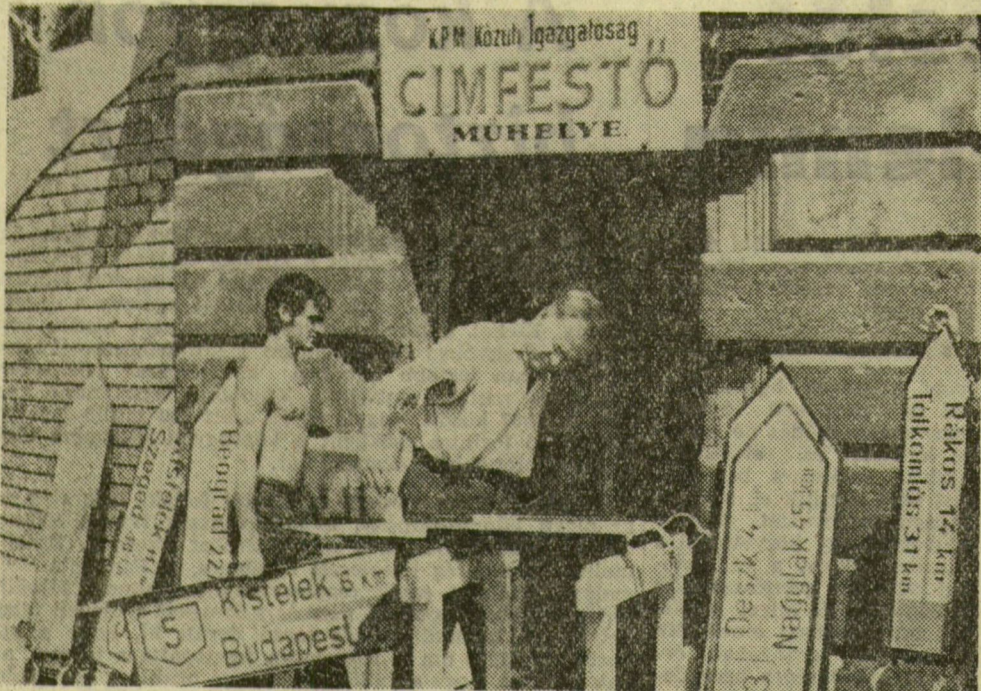

Liebmann Béla felvétele

Lapunkban is többször foglalkoztunk azzal, hogy a közutakon az útjelző táblák egyneműsége az időjárás megköveteltje. A KPM Közüti Igazgatósága cimfestő műhelye a szegedi hídfő alatt működik, s mint képzünk is ábrázolja, serény munka folyik, a közúti útjelző táblák új festést kapnak

Munka a híd alatt

A vád: emberölés

Az önmagában ritka bűnügy tárgyalását első fokon a szegedi megyei bíróságon viszonylag kis számú érdeklődő kísérte végig. Többnyire gyakorlóéves joghallgatók figyelték a tárgyalás menetét. A bíróság dr. Laluska Pál tanácsa előtt a vádlottak padján ült Hevér Gáborné 24 éves, Pusztamérges, IV. kerület, Tanya 3. szám alatti lakos. A vád: több emberen elkövetett emberölés. Lapunkban annak idején megírtuk, hogy ez év július 22-én 4 kiskorú gyermeke közül hármat, a 4 éves Zsuzsannát, a 3 éves Józsefet és a 2 éves Máriát a lakásukhoz közeli ázott kútba dobta, s öngyilkossági szándékból maga is utánuk ugrott. Őt és egy gyermekét kimentették, kettő azonban meghalt.

Hitegették

Ilyen háttörzsongató bűncselekmény elkövetését olyan konfliktusnak, drámai összeütközésnek kellett megelőznie, amelyek összességükben azokban a perekben kivetkőztették emberi mivoltából az anyát. Ezeket az indítékokat tárta volna fel a tárgyalás, amelyben szerepet játszottak az orvosszakértők is. Hevére négy általános iskolát végzett és többszöri osztályismétlések után 14 éves korában maradt ki az iskolából. Két nővére közül a nagyobbik ment először férjhez. Annak még 50 személyes lakodalmat rendeztek a szülei. Második nővére esküvőjén — ahol megismerkedett egy dobossal — már csak 10—12 személyre terítették. A doboshoz fűződő viszonyból született Katalin nevű gyermeke. A férfi ugyan házasságot ígért neki, de az még váratott magára. Még terhessége alatt viszonyt kezdett egy nős, családostól érvélivel. Ez a kapcsolatuk évekig tartott és Zsuzsanna, majd József születéséhez vezetett. A férfi ígérte, hogy elvált feleségétől és elveszi gyermekeit anyját. Ebből azonban nem lett semmi.

— Kapott-e gyermekei után tartásdíjat? — kérdezte a tanácsból az egyik ülőnk.

— Nem — vallotta Hevére. — Az első gyerek után ugyan mentünk törvénybe, de az úgy abbamaradt, mert a férfi a gyermekeket követelte tőlem. A másik két gyerek után szívesen kéri a tartásdíjat, nem akartam a férfi gyermekei elől elvenni a falatot. Aztán férjhez mentem. A negyedik gyerek

megszületése után férjem a másik hármat is örökre fogadta, hogy egy névre hallgassanak.

A mérgező pletyka

Az adatokból és Hevére vallomásából kiderült: soha nem olvasott egyetlen szépirodalmi könyvet. Néha járt a kezében a Szabad Föld. Lánykorában bálba nem járt, táncolni nem vették. A faluban csak a piacra járt. Tévé a környékre jártak nézni, havonta egyszer. Ha szűkösen is éltek, megvolt mindenük. Férje állami gazdaságban fogatos. Káros szenvedélye nincs, a keresetét mindig hazaadta. Volt illetményföldjük, fogtak művelésre feles kucorikat is. Két hízt vágta, 60—70 baromfi szaladgált az udvaron. Hevére azokból piacolt, és alkalmi munkákra is el-eljárt dolgozni a gyerekei mellett. Az alkalmi munkákon társai meg-megszólták korábbi életéért, s ki kezdte rendezett sorsát a pletyka. Azt rebasgették, hogy férjének viszonya van egy asszonnyal. Eddig két férjében csalódott. Most a harmadikban is? — örölte a gond.

A szakértők véleménye

Hevére apja akkor nap reggel beállított hozzájuk, hogy a legnagyobb gyermekét elvigye magával a másik lányához. Ez ellen tiltakozott Hevére férje, mondván, hogy a gyermeket baj érheti az úton az öreggel. Emiatt Hevére össze is szólalkozott az apósával, aki csak elhallgott a kislányával. A férj munkába ment, az asszony reggelit adott a gyerekeknek, közben kússa sorokkal búcsúlevelet írt egy doboz Munkás cigarettá csomagjára: „A gyerekeket vittem magammal. Mindig engem martak. A tanácsnál is szóltam, mégsem intézkedtek.”

Ez az összeszólalkozás, s az előzmény — a férfi állítólagos hűtlensége — nem válthatott ki akkora konfliktust Hevéreben, hogy olyan végzetes cselekedetre ragadtassa magát. Az sem motíválja cselekményét, miszerint férje nem úgy szerette volna a többi gyereket, mint a vérszerinti sajátját. Az ideggyógyász és

a pszichológus véleménye szerint Hevére a gyengeelméjűség középső fokán áll.

Az egymást követő többféle orvosi vizsgálaton Hevére nem észlelt szervi és idegrendszeri elváltozást. Annyi bizonyos, hogy érzelmi élete feltűnően szegényes. Nincs tisztában cselekménye súlyával, annak társadalmi veszélyességével. Erősen befolyásolható egyéniség. Önálló életvezetésre, zökkenők, konfliktusok megoldására egyedül képtelen, csorbát szenvedett itéletalkotásaiban is.

Zavart ösztönölete, primitív egyénisége, hisztériára könnyen hajlása és bizonyos depressziós állapot egyszerű játszott közre tette elkövetésének pillanataiban. Ügyét a szegedi megyei bíróság két napon át tárgyalta, s ítéletre várhatóan a következő héten kerül sor.

L. F.

Siklós János:

Beszélgetők

Rövidre nyírt bozót szegélyezi két oldalon az utat. Inkább csapásnak illik, mint útnek, de azért hetykén-rangosan jár a zeter a vontatott teherkocsikkal. Későre jár, hűvös is van, alig térül-fordul ember a csapáson. Alulról, a Maros szélről battyog egy sötét ruhás, horgos inu ember ráérősen. Megáll, néha, fölfelé kémlel, mintha időjárás-prognózist csinálna. A bozót mögé húzót kis sátramból figyeltem a jövevényt, s addig-addig bámészkodtam feléje, míg a város felől a víz irányába tartó tempós járási ember éppen csak a kezem mellé lépett. Vártam volna, míg odébb halad, hogy visszahúzódhassak a bokrok mögé, de a fölfelé tartó hosszú ember megszólította:

— Volna kérem egy szál gyufája?
— Hogyne volna kérem — kedélyeskedett a másik és áncvájra rágyújtottak.

— Hova, hova — érdeklődik a víz irányába tartó ember.

— Szépek a papagájaim — mutogatja a kabátja alól előhúzott madárketrecet a hórighorgas.

— A csárdába megyek. A fiam bérli a szövetkezetét.

— Rendkívül okos kis állat a papagáj. Kérem, ha szakszerűen bánnak vele, képes megtanulni még a Toldi estjéből is három strófát.

— Azelőtt én szódás voltam. Az enyém volt a város legelső szikviz-üzeme. Igaz, először a szövetkezetben voltam főkönyvelő, de az örökös civakodás, meg széthúzás miatt aztán

Így ismerik: „milliomosok” falva.

Bizony nem ritka a ház, a család, ahol két-három autót használnak, s az olyan gazda sem, akinek igen-igen tömött a pénztárcája. Ellentmondásokban gazdag falu.

Nem is olyan régen még, amikor Móra Ferenc is rendszeresen kijárogatott a homoki emberek közé, Szatymaz volt a város gyümölcsös kertje. Maga a név több mindenre utal, a török világra is, amikor a tanyai népek eltűntették a dézsmát, sokan úgy is mondják, azt jelenen most a falu neve; ne lopj! Mások bizonygatják, személyi eredetű; egy azonban bizonyos, jó néhány évtizede rakták le az alapját a virágzó gyümölcs- és szőlőkultúrának. Azóta is ebből élnek. Nagyon jól. S a falu a Magyar Tanácsköztársaság idején Szeged kapitalista megszállásakor otthont adott a szegedi direktóriumnak.

Építkeznek

Ma a közigazgatási terület 12 ezer 56 hold, amelyen 4 ezer 110 lélek boldogul. Belterületen 237 ház, a külterületen pedig több mint 1100 tanya található. Egyre-másra épülnek, csinosodnak a házak, évente 18—20 is. Személyautókból 115-öt, nagymotorból 127-et, televízióból 285-öt, rádióból 998-at tartanak, takarékbán pedig 9 millió forintot.

A központ olyan, mint mindenütt, nem hiányzik az új művelődési ház, takarékszövetkezet, posta, vasútállomás és a boltok sem. Három termelőszövetkezet, halgazdaság, két felvásárlótelep ad munkát az embereknek, 34 kisiparosnak és 150 „bejárónak” rendszeres foglalkoztatást a falu. Naponként ennyien jönnek Szegedről, míg az innen elutazók száma 250. Egyetlenegy hely a járásban, ahová a városból ennyien ki-járnak napi munkára.

A tanyavilágban legalább 100—120 üres magányos villa árvalkodik. A gazdákat másfelé kell keresnünk, Szegeden, vagy szerte az országban. Akad itt szőlője a

miskolci színház tagjának, és a budapesti Operaház tagjának is.

Boldogulás

A társadalmi fejlődés Szatymazon különösen szembeötlően mutatkozik. A falu lakói általában igen jól boldogulnak, ki-ki igazán megleti számítását. De jelentkezik egynéhány fonákság is. Mi tagadás, nem ritka, hogy a tsz-tag háztáji szőlős- és gyümölcsöskertjébe napszám-ba jár egy másik tsz-tag. Így a szövetkezeti tag szintén szövetkezeti tagot állít munkába.

Vannak olyan családok, amelyek évi 100—150 ezer forint jövedelemmel rendelkeznek. Altalában azok, akiknek szőlő-gyümölcsösük volt, szellemi tőkájuk, aztán szorgalmukkal párosuló szakmai intelligenciájuk. Továbbá: intenzív háztáji gazdálkodást folytattak, mégha állattartásban is.

Sokan vannak, akik napról napra becsülettel helytállnak a közönsben, s az ottani mindennapi munkájukból élnek. A háztájival együtt, szorgalmassággal évenként 50—55 ezer forint jövedelmet is megszerez egy-egy család.

Mintegy 300—400 azoknak a száma, kik javarészt napszám-ban keresik kenyerüket. Munkát kapnak a termelőszövetkezetben is. A napszám elég magas, 100—120 forint és mellé a bor is kijár.

Akadnak a faluban emberek, a hajdani arisztokrácia késői maradványai. Altalában leromlott szülőket, elhanyagolt területeket birtokolnak. Ezek a területeken még így is, aki megművelteti, vagy megműveli, jól elboldogul rajta.

Móra és Dankó

Elcsodálkozna a szegedi táj, a homoki ember nagy ismerője, Móra Ferenc, ha me-látna a készülő emeletes palotákat. Új utcasorok, virágos kertek, porták, árulkodó házak. Posta Ferenc legalább 400—500 ezer forintot költ a készülő házra, Gábor Zoltán is majdhogyan annyit, aki Zsombórról költözik Szaty-

mazra. Kiri a többi ház közül a zsombóiai sora; formájában, színében megkülönböztethető.

Az idősebbek szívesen vélelszenek az íróra, aki nyaranként elidőzött a tájon, özeve Tápai Pálné még őri a karosszéket is. Sok szép írás fő-fő kellékét.

Szívesen járt Dankó Pista is a faluba. A Báló-féle vendéglőben mulatozott. Tette a szepet Rózsikának. Itt írta a híres „Rózsai nótát”: ... Eltört a hegedűm, nem akar szólni.

Persze, a hegedű, hűségesszerszám. Meg-megszólt. Ugy addig, míg a szegedi nő-taszerző szívét teljesen elszeniorította, s nagy bánatára a vendéglőshöz került. Jó bort mérhettek akkoriban, s a hegedűvel fizetett az italért.

Fejlett kertészet

Villamosítják a tanyákat. Az év első felében félmillió forintot költöttek erre. Megéri. A hagyományos növények mellett igen intenzív a szőlő- és gyümölcskultúra. A termelőszövetkezetekben a mezőgazdasági művelésű területeknek a 20 százalékát köti le. Fejlett a kertészeti termelés, a fűszerpaprika, sőt az állattenyésztés jövedelmezőségéről sem mondanak le. 15—20 embernek két-három háza is van.

A társadalmi életben viszonylag kevesen vesznek részt, a faluban nem kevés a közömbösség. Sokan mindent a gazdasági lehetőségeken, rendelkezéseken mérnek.

A búcsú nagy ünnepek számát. Most már leginkább a rokon, családi látogatást szolgálja, azért nem mondhatjuk, hogy Szatymazon nincs gyökere a vallásnak. Viszonylag magas a hittanra beíratott gyerekek aránya, templomban is többen járnak, mint másfelé.

A legszegényebb rész az összeszéki sivar futóhomok. Nemcsak talajban, de a gazdálkodási módokban, az emberek tudatában is ez a legelmaradottabb rész. Nádte-tős, padozatlan házak, kis sötét ablakokkal néznek a homoki világra. De megélnék. Aki dolgozik, nem szűkölkö-dik.

SZ. B. I.

fölbomlott minden. En megvettem tizenhatszert pengőért minden résztvevőt és megindultam. Két év után, uram, akár hiszi, akár nem, teljesen tiszta voltam a bank előtt.

— Fontos munkám van uram — szolt közbe a másik — nem időzhetek. Senki sem tudja még, hogy én mit csinállok. Húsz évem fekszik mindabba, amivel néhány hónap múlva kiállok az ország... nem, nem, a világ elé! Kétszer már a halál szélén voltam, de megmentettek az orvosok. Biztatnom magam, kitartani, csak kitartani és januárban, a bamba emberiség pofájába vágok két évtizednyi munkát.

Mélyet szívott a cigarettából, a néhány pillanatot kihasználta a másik.

— Volt aztán később sörlerakatom is. A sógorom azt mondta, hogy segít rajta, mert nem bírja fogatokkal a sör kiszállítását. Gondoltam egyet, aztán följajlottam neki, hogy legyen ő a fogatos én meg átvesszem tőle a sörlerakatot. Hiszen ingyen volt, csak az eladott mennyiség után fizettünk a gyárnak.

— Meghirdettem a találmányaimat. Külföldi lapokban is próbálkoztam — mondja a másik —, de valuta nélkül nem boldogulok. Így aztán csak a hazai lapokra hagyatkoztam. Persze, ez csak egy morzsa az én munkámból. Foglalkozom a kultúra minden ágával: széleskörű irodalmi munkásságot fejt ki, s megírtam néhány nagy drámát. Még várok. Majd ha minden együtt lesz. Nemsokára kiállok a társadalom elé. De — most egészen közel hajolt a másikhoz — félek, hogy ez a hülye társadalom nem ért meg.

— Várjon kérem — próbált szóhoz jutni a szódás —, itt az a baj, hogy ezek agyonadminisztrálják magukat. A gebines fiam több időt könyvel, mint amennyit a söntésben dolgozik... Az a legnagyobb bökkenő, hogy

én aranybányának néztem azt a helyet, de tudja, alig hoz valamit. Vízparti vendégő ennek a népségnek nem való, még szívesebben mosakodik a teknőben, meg a lavórban, mint a tiszta folyóban. Azt hiszi maga, hogy mindenki fürdőszobás lakásban lakik? A fekete jenét, csak tíz százalék... a többi teknőben fürdik szombatnőként. Ezért nem jó ez a parti gebin. Uram, még ötven esztendő kell ahhoz, hogy megtudják, mi a strand.

— Közbeszólok, bocsássom meg — emeli magasba a karját a zseni —, igen sietős a dolgom. A leghíresebb kozmetikus voltam valaha Magyarországon. Gyáram volt kérem. Most a modern kozmetika tankönyvét is megírtam és saját szerkesztésem szerint készülnek a legmodernebb dermatológiai gépek, amelyeknek Amerikában éppen úgy kapkodnak, mint Franciaországban. Szabadalmaztatom ezeket a közeli hetekben.

— Azért a fiamat nyugtattam egészen a tegnapi napig — veszi át a szót a szódás. — Mondtam, hogy várjuk ki a végét. Hátha sikerül ide csődíteni valamilyen vevőkört. De az ne hallgatott rám. Igaz, a két gyereknek biztosabb jövő kell. Képzeld, beállt az olajoskóhoz sofőrnek, ezt a vendéglőt meg rám hagyta. Nem gondolja, hogy hetven esztendőmmel én már nem bírom.

— Sokat várok az esztétikával foglalkozó könyveim kéziratától — így a zseni —, félredobtam azt a jellegetlen semmiséget, amit ezek csinálnak itt esztétika címen. Nem reformista vagy antimarkista alapon, hanem az élet jelenségeinek mélyebb kifürkészésével jutottam el olyan új felfedezésekhez, hogy ebbe beleszedül minden gondolkodó fő. Talán paradoxonként hangzik, de egymagam többet tettem a civilizált emberiségért, mint mások százazren. S látja, itt állok, szegényen, betegen, agyongyötörtén, szinte beté-